

Notitie wachtlijsten

In juli 2016 heeft de Werkgroep gemeenten - branches het thema wachtlijsten besproken. Aanleiding was het verzoek van de Tweede Kamer om openbaarmaking van wachtlijsten. In de Werkgroep is onderkend dat vooral regionaal het goede gesprek tussen gemeenten en aanbieders gevoerd moet worden, dat de keten in beeld gebracht moet worden en dat er goede afspraken moeten zijn tussen gemeenten en aanbieders over wachtlijsten en de wederzijdse verantwoordelijkheidsverdeling. Ook kwamen definitiekwesties aan de orde: wanneer is nu echt sprake van een wachtlijst, wat zijn wel/niet aanvaardbare wacht- of doorlooptijden.

Met alleen het openbaar maken van wachtlijsten, menen wij dat niet voldoende recht wordt gedaan aan de zorg van de Kamer en de achtergrond van de aangenomen motie.

Dit vormde de aanleiding tot het voorliggende voorstel. Een voorstel over wat je van gemeenten en aanbieders vanuit wederzijdse verantwoordelijkheden mag verwachten en wat er aanvullend aan afspraken nodig is om dit te realiseren. Waarbij we als leidende principes hanteren: het kind en gezin, de cliënt centraal, passende zorg en de veiligheid van het kind is gegarandeerd. In het bijzonder geldt dit voor de jeugdbescherming en jeugdreclassering waarbij de wettelijke vereiste is dat binnen 5 dagen na de start van de maatregel een eerste contact met het kind/gezin plaatsvindt. Andere belangrijke kaders zijn beschreven in de Richtlijnen uithuisplaatsing en crisisplaatsing, zoals die door de beroepsgroep ontwikkeld zijn.

Wij stellen in deze notitie niet voor om aanvullend op wettelijke kaders landelijke normen voor de jeugdhulp te gaan maken. In plaats daarvan schetsen we welk proces gemeenten en aanbieders regionaal moeten doorlopen en welke verantwoordelijkheidsverdeling daarbij geldt.

Gemeenten en aanbieders gezamenlijk op regionale schaal

Bij signalen over wachtlijsten in een regio bij meerdere aanbieders is het logisch dat gemeenten het initiatief nemen om het gesprek aan te gaan met gemeenten en aanbieders. En de hele keten van toegang tot verschillende vormen van jeugdhulp en de keten van bescherming in beeld te brengen (een voorbeeld is de quickscan die Haaglanden heeft laten uitvoeren). Het gaat daarbij niet alleen om de door de gemeenten georganiseerde toegang, maar ook om andere verwijzers. Bij zo'n analyse van de keten zullen de veiligheid van kinderen en de afhandeling van crises bijzondere aandachtspunten zijn. Randvoorwaarde voor een dergelijke analyse is overzicht over het totaal van de keten in een regio.

Gemeenten constateren daarnaast in deze overgangsfase dat jeugdhulpaanbieders diverse gegevens, definities, overzichten en normeringen voor wachtlijsten en wachttijden hanteren. Een algemeen en vergelijkbaar beeld van de stand van zaken op dit moment in de regio is lastig op te stellen. In Haaglanden en Rotterdam Rijnmond (waarschijnlijk op meer plekken, maar in ieder geval daar) wordt geprobeerd dat te definiëren en vergelijkbaar te maken. Daarbij is het in ieder geval belangrijk om onderscheid te maken in wachttijden tussen residentiële (24-uurs) - en ambulante hulp. De meeste jeugdigen die worden aangemeld voor residentiële zorg zijn al in (ambulante/residentiële) zorg of in overbruggingszorg bij een andere zorgaanbieder.

Gemeenten en aanbieders moeten elkaars wereld beter leren kennen. Een wachtlijst is niet altijd 'erg'. Elementen in de discussie over wachtlijsten en een genuanceerd beeld daarover zijn:

- a Het hanteren van een wachtlijst betekent niet altijd dat er geen hulp geboden wordt. Aanbieders werken vaak met centrale aanmeldingen bij een "klantenbureau". Deze gaat in overleg met ouders, jeugdige en de plaatsende instantie/doorverwijzer op zoek naar de specifieke behandelsetting, die past bij de hulpvraag en de achtergrond (leeftijd, sekse) van de betrokken jeugdige. Medewerkers van het klantenbureau bezien in overleg met de cliënt en de plaatser of wachten verantwoord is, of de jeugdige momenteel verblijft in een veilige omgeving etc. Zo nodig wordt in overleg met de plaatser en/of collega-instelling overbruggingszorg ingezet.
- b Bij een residentiële plaatsing of plaatsing in een pleeggezin zijn niet alleen datum van binnenkomst, maar andere zorginhoudelijke overwegingen bepalend voor de start van de hulp. Zoals: past de jeugdige met deze problematiek, karaktereigenschappen, gedrag, achtergrond, thuissituatie etc. in betreffende groep/gezinshuis/pleeggezin.
- c Wachtlijsten ontstaan voor een deel buiten de macht van de zorgaanbieder om vanwege praktische redenen, zoals: jeugdige/ouders kiezen er zelf voor nog niet te starten met de hulp, kunnen alleen op een bepaalde dag of locatie, etc.

Verantwoordelijkheidsverdeling

De verantwoordelijkheidsverdeling is als volgt, en wordt logischerwijs bij de inkoop van jeugdhulp afgesproken:

Gemeente (binnen de regio)

- De gemeente, specifiek het college, is gehouden de jeugdige passende jeugdhulp te bieden.
- De gemeente zorgt ervoor dat verwijzers weten wat er is ingekocht op regionale schaal en hoe verschillend aanbod zich tot elkaar verhoudt (de sociale kaart). Actuele gegevens over wachtlijsten bij specifieke aanbieders kunnen daar aan worden toegevoegd.
- Op grond van deze verantwoordelijkheid voert de gemeente actief het gesprek met de aanbieders over doortlooptijden en wachttijden. En zorgt de gemeente ervoor dat er bij wachtlijsten die onaanvaardbaar lang zijn naar alternatieven wordt gezocht bij andere aanbieders (als de wachtlijst niet bij oorspronkelijke aanbieder kan worden opgelost), dus dat er zorgbemiddeling plaatsvindt.
- De gemeenten nemen bij wachtlijsten die op meerdere plekken voorkomen het initiatief de keten van toegang tot hulp in beeld te brengen, om zo gericht te kijken wat nodig is tot oplossingen te komen.
- Een gemeente maakt contractuele afspraken met aanbieders over thema's die wachtlijsten raken, zoals: hoe om te gaan met een eventueel budgetplafond, wanneer wachtlijsten bij opdrachtgever te melden.

Aanbieders

- Een aanbieder meldt vooraf bij zijn opdrachtgever(s) als hij voorziet dat een jeugdige niet bij zijn instelling kan worden geholpen.
- Een aanbieder zorgt ervoor dat zijn opdrachtgevers en verwijzers weten dat er wachttijden zijn, indien van toepassing. Publicatie daarvan online lijkt het meest logisch en transparant, omdat aanbieders met veel verschillende opdrachtgevers en verwijzers te maken hebben.
- Een aanbieder draagt - indien afgesproken met gemeenten - casussen over die ook door andere aanbieders opgepakt kunnen worden.

Acties Werkgroep gemeenten – branches

- Nu deze aanpak bestuurlijk akkoord is bevonden, beleggen we een sessie met de 42 jeugdregio's. Hierin gaan we deze aanpak, die op een aantal plekken al zo functioneert, uitleggen en sporen regio's aan een dergelijke aanpak te volgen.
- Een aantal regio's is al regionaal aan de slag om de keten in beeld te brengen en definities en afspraken te verhelderen. We vragen hen uitkomsten aan de werkgroep ter beschikking te stellen. zodat wij deze ook ter beschikking kunnen stellen aan andere regio's.